

ДО СВЕЩЕНИКА ПЕТЪР Д., КОЙТО СЕ ЯДОСВА, ПОНЕЖЕ НЕ ЗНАЕ ЗАЩО НАРОДЪТ ПОЧИТА ПЕТЪЧНИЯ ДЕН

Ядосвате се, честни отче, понеже не Ви побира умът, защо православният народ почита петъчния ден, когато петъкът е турски празник. Напразно сте полагали усилия да изкорените този обичай. Обяснявате на народа, че той е останал от времето на турското робство. Но народът мълчаливо Ви изслушва и си продължава своето. Блажен е този чуден народ, у който има някакъв неизразим, но словесен инстинкт, по-силен от всяка диалектика! Той не умее да Ви отговори, но усеща, че не сте прав.

Тук, в Македония, е все още живо онова поколение православни християни, което е било под турска власт, и по него ние можем лесно да проучим какво е възприето от турците и какво - не. Християните са взели от турците по нещо от езика, нещо от облеклото, нещо от етикета, нещо от законодателството, нещо от песните. Но нищо от турската вяра. В това те са били извънредно предпазливи и чувствителни. Пазили са вярата си като зеницата на окото си. И колкото по-голям е бил натискът, толкова по-чиста е била вярата. Почитането на петъчния ден, защото петъкът е турски празник, е немислимо. „Да празнуваме петък, защото турците така заповядват, е нещо, което никога няма да направим, пък - ето нашата глава, ето тяхната сабя!" Така се е мислело и говорело.

И въпреки това между тукашните християни петъкът се почита; почитал се е по турско време, почита се и днес. Защо? Дали заради бягството на Мохамед пред неприятелската войска от Мека в Медина, поради което мюсюлманите празнуват в петък? Боже, опази! Да кажеш такова нещо на християните означава тежко да ги оскърбиш. Следователно трябва да има друга причина. Трябва в християнската история, в петък, да се е случило нещо значимо, нещо много по-значимо от бягството на Мохамед. Народът знае това и ще го знае, макар аз и Вие да сме го забравили. Народът знае, че в един страшен петък Спасителят на света е приел страдания за човешкия род. Можел е да избяга, можел е да се защити с помощта на легиони небесни ангели. И ако тогава беше побягнал, вярвайте ми, честни отче, нито една жива християнска душа не би отбелязвала нито един петък. Но Спасителят на света не е избягал, нито се е защитил. Той доброволно е

приел страданието, понесъл е кръста Си на Своите изпосталели и ранени рамене, изнесъл го е на Голгота и е бил разпънат на него. Знае се кога точно е станало това - на кое място, при чие управление, през кой век, в кой месец, в коя седмица, в кой ден и в кой час. В Сърбия този ден се нарича Велики петък, а в Македония - Страшни петък. И този Велики или Страшни петък е причината, поради която християнският народ пости и почита петъчния ден. Също както онази първа възкресна неделя, в която Спасителят на света е възкръснал, е причина да се празнуват всичките петдесет и две недели в годината.

А като знаем причината за почитта, тогава всичко останало е лесно. Лесно ни е преди всичко да си обясним защо народът пости всеки петък, а също и защо почита петъците преди големите празници. Защо например народът почита петъка преди Рождество Христово? За да не се забрави, че Този, Който се е родил на този ден, е трябвало да приеме страшния кръст заради спасението на хората. Защо почита петъка преди радостното Възнесение? За да не се забравя, че Онзи, Който в слава се е възнесъл

на небесата, е заслужил тази слава чрез мъките на Велики Петък. Защо почита петъка преди Гергьовден? За да не се забравя, че първият мъченик е Сам Господ Спасител, без Когото и св. Георги не би се решил на мъки за истината. А петъкът преди Успение Богородично? За да не се забравят сълзите, болките и кръвта на Оногова, Когото е родила светата Божия Майка. С една дума, всеки християнски празник разкрива някакво съвършенство, а петъкът като ден на страданието - пътя към това съвършенство. Почитайки петъците преди големите празници, народът иска да покаже, че тези празници не биха били възможни, ако го нямаше онзи страшен Петък, който е основа и обяснение на всички празници през годината. Без Велики Петък нямаше да има нито Възкресение, нито Възнесение, нито Петдесетница, нито Църква, нито светци - нямаше да има нищо и никой.

Всичко това е дълбоко врязано в душата и съвестта на православния народ на Балканите. Оттук и постът в петък и почитането на петъчния ден. И тъй, това, което народът прави, е разумно и разбираемо. Неразбираемо е само свързването на християнския петък с бягството на арабския пророк от Мека в Медина. И още по-неразбираемо е, честни отче, Вашето огорчение от православния народ.

Бог нека Ви помага!